

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 4 krone,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škoflje 3 krone.

Uredništvo v Alojzijeвиšču, upravništvo v Marijanišču.

Gregorianski koral,¹⁾

njegov postanek, razvoj in uporaba.

(Po svojih predavanjih na poučnem tečaju v Ljubljani spisal dr. Jos. Mantuani.)

(Dalje.)

Papež Urban V. pa je nastavil l. 1362. v Toulouse (izr. Tûlûz) na Francoskem posebej učitelja petja in pet dečkov pevcev v ta namen, da bi proizvajali pri slovesni službi božji petje v „diskantu“, to je, da bi se učili popevati večglasne skladbe. (Prim. F. Krieger, *Musica ecclesiastica catholica*, str. 157).

Od sedaj naprej se je nova šola brez ovire razvijala. Res je, da so vodilnemu glasu dali svojo samostojnost, ampak le v toliko, da je mogel tekrovati z drugimi glasovi; sicer je bil pa popolnoma podrejen celokupni skladbi. S tem se je samostojnost in naravna ritmika koralova popolnoma uničila.

Kako so koralni tenor pisali v poznejšem času popolnejšega razvitka, naj pojasni primer, vzet iz zbirke motetov, ki jih je natisnil v Benetkah Oktavijan Petrucci, pod naslovom: „Motetti. A. numero trentatre. 1502“. Na 16. listu je velikonočna sekvenca: „Victimae paschali“, zložena na podlagi koralnega napeva od Josquin-a de Prés (izreci Žoskeu de Prés). Vodilni glas (*cantus firmus*) je tenor (podajam samo začetek):

Vie - ti - mae pa - - scha - li lau - des im-

Vie - ti - mae pa - scha - li lau - des

Vie - ti mae pa - scha-

¹⁾ Prim. „Cerkveni Glasbenik“ l. 1909.

mo - lent Chri - sti - a - ni
 in - mo - lent Chri - sti - a - ni; A - gnus red - e -
 - des in - mo - lent Chri - sti - a - ni; A - gnus red - e -
 li lau - des itd.

Napredek se vidi osobito v stremljenju, staviti pavze po logiki besedila, ne samo po priličnih muzikaličnih muhah.

A ker je vse stremilo samo po pravilnem in umetnem mnogoglasju, bila je gregorianskemu koralu vzeta ljubezniva pozornost; od sedaj ni dobival nič več prave hrane in je jel veneti in medleti. — Nastopna četrta dôba, od 1400—1600, je torej dôba hitrega propada.

Z nastopom italijanske renêsansse ali „kulturnega preporoda“ na podlagi staroklasične literature, je začela postajati cerkvena glasba tudi vedno prostejša. Renêsansa je zahtevala v vseh pokretilih tedanjega duševnega in fizičnega življenja več „človeške“ vsebine, to se pravi take, ki bi bila našim čutom neposredno dostopna in prijetna. V cerkveni glasbi je izvajala to svoje načelo na ta način, da je začela vanjo vtihotapljati vodilne napeve iz ljudskih pesen. Osobito so radi skladali maše na ta način in so jih tudi imenovali po tisti pesni, iz katere je bil vzet „cantus firmus“ ali glavni napev, bodisi ves, bodisi le kot zasnutek ali „téma“. Tako so nastale maše „L'homme armé“; „O rosa bella“, „Adieu, mes amours“; „Des rouges nez“; „Fortuna desperata“ in druge. Istotako so imenovali maše tudi po zasnutkih, vzetih iz cerkvenih napevov; n. pr. „Ave regina coelorum“; „Aeterna Christi munera“; „Elisabeth Zahariae“ itd.

V 15. in 16. veku so skladatelji izumovali tudi lastne vodilne napeve; tedaj so navadno nazvali take glasbotvore „sine nomine“, ali pa so jih krstili po tistem cerkvenem tonu, v katerem je bila skladba zložena, n. pr. „Missa primi toni“. Končno so jih poznamenjevali tudi po prvih intervalih, kot: „Missa la sol fa re mi“. S koralom sta torej stopila v tekmovanje dva vira vodilnih napevov: ljudska pesen in skladateljski novi tvor. (Dalje prih.)

Kako smo v Rimu sv. Cecilijo praznovali.

(Piše Fr. Kimovec.)

(Konec.)

Ob desni steni v dolbini pri vhodu v kripto stoji oltar sv. Neže, ki jo Rimljani tudi zelo visoko časte, na levi steni, temu oltarju nasproti, stoji oltar sv. Agate. Nad obema oltarjema sta svetnici upodobljeni v krasnih mozaikih. V zadnji steni, oltarju sv. Cecilije nasproti stoji v dolbini prav

nečen kip sv. Cecilije iz belega krasnega marmorja. V roki drži zvitek z napisom: *Erunt sicut angeli Dei — Kakor angeli božji bodo (namreč deviška srca).*¹⁾ Pod kipom je napis: *Fiat cor meum immaculatum, ut non confundar — Naj bo moje srce neomadežano, da ne bom osramočena: molitev, ki jo je molila sv. Cecilija med svatbo in z njo Boga prosila, naj bi ne dovolil, da bi se omadežalo nje devištvo. Stene kar niso okrašene z mozaiki, so obložene z dragocenim marmorjem in drugimi še bolj dragocenimi kameni. Vso kripto je tako krasno prenovil znani kardinal Rampolla, goreč in pobožen mož, ki je titular te cerkve.*

Ljudstva je bilo v kripti vedno polno od najvišje gospode do preprostega delavca in ubogega siromaka. Menda ga ni svetnika, ki bi ga Rimljani bolj častili nego sv. Cecilijo. Tudi mene je ta splošna gorečnost in vidna pobožnost za seboj potegnila, da sem poizkušal prav goreče priporočati sv. Ceciliji vse, ki so mi bili pri srcu. Priporočal sem sveti mučenici cerkveno glasbo po celi tako ljubi in dragi slovenski domovini, priporočal posebno naše Cecilijino društvo, nje dičnega, zaslužnega predsednika, našega dragega gospoda Stankota i. dr., priporočal vse zборе, ki sem kedaj z njimi prišel v dotiko, zlasti one, ki sem jih kdaj vodil in učil (cerkljanskega, blejskega, ki sem ga najdalje z veliko skrbjo gojil, predoškega, alojzijeviskega, nekoliko sem tudi gospodu Stankotu v škodo ušel pri šenklaškem, zato sem se ga posebej gorko spominjal itd.), pa tudi posameznih oseb in pevcev nisem pozabil, zlasti onih, ki se mi je zdelo, da v kakem oziru potrebujejo posebne pomoči sv. Cecilije.²⁾

Se bi bil rad ostal, da bi bil dopoldne pri slovesni maši v zgornji cerkvi, toda hiteti sem moral domov, da se preoblečem za pot v katakombe,³⁾ kjer se je letos praznik sv. Cecilije izredno slovesno obhajal. Letos je namreč „Collegium sanctorum martyrum“ — „Društvo častivcev sv. mučencev“ obhajalo 50letnico obstanka in pa hkrati 50letnico, odkar se v katakombah zopet vrši redno služba božja. V ta namen je bil velik del katakomb sv. Kalista močno razsvetljen, grobnica-kripta sv. Cecilije pa čudovito okrašena, stene vse preprežene s svežimi vencii, tla posuta s cveticami, duplina, kjer je bil nekdanj prvi grob sv. Cecilije vsa obložena z vencii in cveticami, poleg tega pa še sijajno razsvetljena. Poleg grobne dupline je stal oltar, ki je na njem maševal najprej kardinalvikar Respighi, pokrovitelj tega društva, za njim je pa uro kasneje msgr. De Waal imel slovesno sv. mašo z leviti. Prišel sem proti koncu prve sv. maše. Kako me je prevzelo, ko sem tu še daleč od vhoda zaslišal iz osrčja zemlje zamolkle glasove petja! Nehote se človek zamisli v prve čase krščanstva, ko so kristjani kakor preganjane ovce pred volkovi bežali v te temne podzemne prostore in tukaj skrivaj prepevali pesmi na čast božjemu Jagnjetu. In ko sem stopal po stopnjicah

¹⁾ Kip ima slabo luč, treba ga je gledati z listove strani.

²⁾ Nikar mi, gospod urednik, ne zamerite, da te litanije naštevam, ni nobene postranske misli ali samohvale zraven! Veste, na tujem gre vse drugače kot doma. V „Cerkvenem Glasbeniku“ se pa četim domačega, in ker tukaj govorim domačinom, zato mi dovolite, da govorim in pišem kakor mi je pri sreju bilo in je še danes.

³⁾ Katakombe so podzemeljski hodniki (rovi), kjer so se prvi kristjani zbirali k službi božji, se skrivali pred preganjavci in pokopavali sv. mučence pa tudi druge krščanske mrliče.

globoko v zemljo, kakšna čuvstva svetega strahu so me začela prešinjati ob petju, ki je odmevalo iz tesne globine in se izgubljalo po dolgih ozkih hodnikih, polnih votlin, kjer so ležala trupla mučencev. In ta nepopisni prizor, ko sem se preril z veliko težavo skozi gnječo preko grobnice papežev v grobnico sv. Cecilije¹⁾ tako čudovito okrašeno in ko sem obstal pred grobno duplino, se zamislil nazaj v čase, ko so prvi kristjani med petjem in jokom s svetim spoštovanjem polagali brezmadežno mučeniško telo v to duplino vsekano v mehak kamen, danes vso pokrito z dehtečim cvetjem! Ta vtis je še povečeval posnetek Madernovega kipa v grobni votlini. In ob grobu se je zopet srce razvnelo, videč toliko množico gospodov in gospa v globoko pobožnost zatopljenih. Lahko rečem, da še nisem videl tako goreče moliti moža-učenjaka, laika, kakor sem videl ta dan moliti slavnega arheologa (raziskovavca katakomb) profesorja Marucchija. Po sv. maši je kardinal Respighi molil nekaj očenašev in drugih molitev na čast sv. mučencem. Marucchi je klečal, pogled kvišku obrnjen, obraz mu je kar žarel, molil je glasno, jasno, z nekim ognjem, ki se mu je videlo, da prihaja iz globoko vernega srca. Ej, kaj bi dal, da bi mogel tega po celem svetu slavnega moža pokazati našim niti na pol izobraženim posilivevernikom in bogotajcem, ki pravijo, da človek, ki nekaj več ve nego preprosti kmet, ne more več verovati! Tukaj pa mož, ki ga je takorekoč sama učenost, tako globoko veren, se tako ponižnogoreče klanja pred Bogom!²⁾ Malo pred 1/2 11. se je začela slovesna maša; kakor pri prvi — tihi — tako je tudi pri tej — slovesni — izborni pela znana „Scuola Gregoriana“ pod vodstvom msgr. Müllerja. Mešani zbor ima za sopran in alt dečke z jako živimi glasovi; zbor sam je fino izvežban, eden najboljših v Rimu. Peli so krasno mašo Ludovika Vittoria (Victoria): *O quam gloriosum est regnum coelorum*, po ofertoriju (in koncem prve maše) pa slavni, težki Luke Morenzijev motet: *Cantantibus organis*. Tudi koral so peli — prav brez potrebe s harmonijem, ki nikakor ne spada v ta prostor, ampak samo moti — in sicer po novi vatikanski izdaji. Vendar pa se je petju poznalo, da novemu koralu dela stari težave.

Po maši smo se zopet trli krog grobne dupline — še enkrat sem vse priporočil po vrsti nedolžni mučenici — nato smo se pa razleteli po dolgih ozkih danes razsvetljenih hodnikih, v stenah na obe strani grobovi prvih kristjanov drug nad drugim: čudovito vse to vpliva na srce. Profesor Marucchi je imel zunaj katakomb tudi nagovor, toda v francoskem jeziku. Sicer se je pa tudi domov mudilo. Kupil sem par spominkov in hajd domov, glavo in srce polno čudovitih vtisov. — Popoldne je bila slovesna

¹⁾ Kako visoko so prvi kristjani (in prva Cerkev) cenili in spoštovali sv. Cecilijo, za to nam je najbolj sijajen dokaz, da so jo pokopali v neposredno bližino grobnice papežev-mučencev, v steno, ki loči obe grobnici. Grobnica sv. Cecilije ima približno 6 metrov v kvadratu (na vsako stran 3 metrov).

²⁾ Ta učenjak gre vsak teden k sv. obhajilu. Neki Čeh (moj tovariš pri mizi) ga je nekoč opazoval v cerkvi Marije Snežnice, kako je vodil dve tuji dami po cerkvi. Prišli so do starodavne podobe Matere božje, ki se pripisuje sv. Luku: pokleknil je in se tako zatopil v molitev, da je na vse pozabil. Dami sta ga čakali, čakali, ker se pa le ni zbudil iz svoje globoke molitve, sta tiho odšli.

procesija v katakombah s svečami, pa se je nisem mogel udeležiti, ker je predaleč dvakrat na dan peš tolči jo po umazani blatni cesti malodane poldrugo uro daleč in pa ker sem se hotel v cerkvi sv. Cecilije udeležiti slovesnih večernic. Peli so jih zelo dolgo, pa ne tako zelo lepo in cerkveno, kakor bi si želel, dasi se nekateri solisti zlasti bas pa tudi tenor lahko imenujejo umetniki, ker so res izborno delali. Toda orgle so bile vse premočne, skladba je hotela nekoliko iz cerkve uhajati, dasi je mnogo bolje, kakor je nekdaj bilo. Priril sem se skozi malodane natlačeno polno zgornjo cerkev v istotako polno spodnjo pred grob sv. Cecilije, da še enkrat ponovim, oziroma nadaljujem, kar sem zjutraj začel zase in za druge. Seveda sem se tudi malo pomudil pred oltarjem sv. Neže, saj nisem pozabil tistih, ki vem, da njene pomoči gotovo potrebujejo. Nazadnje sem si ogledal kapelo v zgornji cerkvi — nekdanje kopališče sv. Cecilije —, kjer je sveta devica svojo kri prelila. Še zdaj se vidijo cevi, ki so po njih prihajali vroči plini v sobo, ki naj bi mlado mučenico zadušili. Pa jo je Bog obvaroval in rabelj bi ji moral glavo odsekati, pa ga je njena nedolžnost, lepota in svetost tako ganila, da je trikrat moral zamahniti, pa še ni mogel ločiti glave od telesa. Z napol presekanim vratom je napol živa, napol mrtva ležala v svoji mučeniški krvi in učila nevernike in na stotine se jih je izprobrnilo. Še tretji dan je izdihnila junaško dušo in jo ovenčano s palmo mučeništva in lilijo devištva izročila v roke božjega Jagnjeta.

Luči po cestah so razsvetljevale zvezdno noč, ko sem se vračal zamišljen in ves prevzet tega, kar sem doživel na zunaj in globinah notranjosti.

Dopisi.

Lokve pri Gorici. — Lepa misel — orglarska šola za goriško nadškofijo! Mnogi so že mislili to misel, č. g. V. Vodopivec pa jo je kar sprožil v javnost. „Orglarska šola nam je najbolj potrebna, vse drugo pride že samo ob sebi“ — pravi kronberški pevovalja in skladatelj konecem svojega dopisa v zadnjem „Cerkvenem Glasbeniku“. In dopis krepko zapečati z rekom: „Dixi et salvavi...“ — povedal sem Vam, in zdaj glejte, Vi kompetentni možje, da misel oblečete v potrebno obleko, da postane orglarska šola — dejstvo...

Prav ima g. Vinko! Jaz rad podčrtam njegovo misel. Dodal pa bi rad eno opombo! Nimamo orglarske šole vsled nedostatnih sredstev; pa nimamo tudi dostojnih nagrad za naše — sedanje — organiste! In to je po mojem nemerodajnem mnenju največja ovira, da naš cecilijanski voz noče naprej. Kakó tudi? Par kronie, pa bo organist skrbel za pevce in lastno učenje! Organistov imamo — hvala Bogu! — še precej dobrih po deželi. Ali treba boljših, kakor je n. pr. čepovanski in grgarski, in kakršne ima skoro cela cerkljansčina — same Kokošarjevee? A prašajte, kakšne plače imajo ti za svoj trud in svoje vrline?

Pa ne prašajte, da ne izvé svet, kakó inenitne dohodke imajo naši organisti! Jaz torej mislim, da treba tudi v tem oziru začeti: — dajte organistom primernih kronie, pa bodo pridni, pa se bodo radi učili in napredovali! Muzikaličnih talentov ima dovolj vsaka duhovnja, a rerum nervus manjka skoro povsod... Ustanovi naj se orglarska šola! Dobro. — Kdo pa se pojde učiti? Fantje iz — boljših vasi. In revne, zapuščene duhovnije, ki naj enako prispevajo za orglarsko šolo? Tudi lahko pošljejo svojega orglarskega kandidata v Gorico. In potem? Pride domov in bo orglal — zastoj...

Ne, idealnost je lepa lastnost, pa dandanes ni več v modi. Zató znova rečem: Odpri se vir primernim dohodkom za naše organiste!

Applicui priora sequentibus...

A. Plesničar.

Iz Istre. — (Cerkvena glasba v Istri in Dalmaciji.) Bolje ne morem začeti tega dopisa in opisa, nego da rečem, da sta te dve deželi gledč prave cerkvene glasbe prava „Sahara“, ali ne brez blagih „oaz“.

Kar se tiče korala, ga je od Kotora do Trsta od nekdanj, kolikor se hoče, ali še vedno po starem kopitu. Ne lažem, ako rečem, da se težko najde v teh deželah 10 iztisov vaticanskega „Graduala“, ako se pa rabi v petero cerkvah, je to mnogo.

Nasprotnost proti vaticanski izdaji je precej velika, vnuemarnost pa še večja. Takozvane koralne maše, večernice itd. sestavljene brez nikake umetnosti v 18. veku, od raznih svetnih in redovnih duhovnikov, so se tako ukoreninile in tako pokvarile okus, da pri najboljem delu na polju reforme, se bo mogel popraviti komaj v pol stoletju, in mogoče še kasneje. Saj izkušnja uči, da boljše uspeva reforma tam, kjer ni bilo več sledu o gregorianskem petju.

Kako pa večglasno petje in orgljanje? Kar je opazil cenjeni gosp. dopisnik v št. 9. v Dubrovniku, tako se godi splošno skoraj po vseh katedralah in drugih cerkvah od Kotora do Trsta, in sicer tako, da kolikor večja svečanost, toliko večja teatralnost v skladbah.

Glede Trsta, moram precej opaziti, da se posebno v baziliki sv. Justa mnogo dela na polju reforme, ali kakšenkrat se tudi tam kaj takega izvaja, kar je popolnoma nasprotno cerkvenim predpisom. Da bi se pa drugod toliko skrbelo za pravo glasbo, bilo bi dobro. V teh južnih deželah je mnogo, mnogo krajev, kjer se nema niti pojma o cerkvenem petju. Kar se tiče slovenskih in hrvaških krajev v Istri, tam je že večidel vpeljana „Cecilijska“, ali tu in tam, posebno blizu mest, (posebno v Istri), sliši se ob velikih praznikih prav „korajžno“ peti latinske maše, večinoma italijanskih skladateljev, popolnoma nasprotnih cerkvenim predpisom. Temu so krivi največ gg. učitelji in seveda tudi drugi, ki ne bi smeli v cerkvi trpeti take glasbe.

Večina slovenskih župnij v Istri ima svoj pevski zbor, ali trebalo bi vsacemu vdihniti pravega cerkvenega duha in enkrat za vselej poprijeti se edino cecilijanskega petja — drugače se ne bo prišlo nikdar do popolnosti.

Jaz tukaj ne omenjam posameznih slučajev razun enega in tega v izgled. Da bi se polovica prevodij po Istri toliko zanimala za pravo petje, kakor se blagi in velečast. gosp. Josip Križman, zdaj župni upravitelj v Tinjani pri Pazinu, odlični glasbenik, koliko lepše petje bi se razlegalo po sploh revnih istrskih cerkvah! Bog blagoslovi trud še mladega duhovnika, katerega tu vsem cerkvenim predstojnikom in pevovodjem postavljam v zgled.

Tudi v krški (Veglia) škofiji je po izredni, splošni podjetnosti slavnega škofa Mahničja, vpeljana reforma cerkvene glasbe.

Najbolj žalostno je pa po Dalmaciji, kjer je pred kratkem edini preblagi škof kotorski, Uccellini poslal v Beuron mladega duhovnika, da se izuri v gregorianskem petju.

Sicer tudi tam doli so tri posadke pionirjev prave cerkvene glasbe in sicer v dominikanskem samostanu v Dubrovniku, v frančiškanskem ravno tam in v Zadru. Mladi redovni kleriki so prav navdušeni za to sveto stvar. Se ve da ne gre vse kot po „loju“, kakor pravijo Dalmatinci, ker predsedki starejših so še vedno veliki, ali sčasoma bo šlo vse bolje. Vaticanski „Kyriale“ je že tam pred par leti izpodrinil nedostojni, kapriciozni, gotovo stoletni koral. Tudi večglasno petje je večinoma reformirano. Bog daj srečo!

Naj še naposled omenim frančiškanski samostan v Koprju, saj prav za prav tukaj se je začela reforma tudi dalmatinskih samostanov, in sicer že pred kakimi 40imi leti. Pokojni kanonik čedadski, Jakob Tomadini, je prihajal večkrat v ta samostan, in organistom priporočal cerkveno glasbo. Se ve da do leta 1890. se je prav malo v tem oziru popravilo, potem pa se je začelo resno delo. Odpravila se je najprej trivialna večglasna glasba in nadomestila cecilijanska. Okolu leta 1900. se je začelo peti koral po regensburški izdaji, po „Motu proprio“ se je pa precej začelo učiti benediktinski „Kyriale“ pod vodstvom g. P. Hildebranda, benediktinca iz Dalje (v Istri), učenca znanega opata Ferrettija iz Parme. Ko je izšla vaticanska izdaja, se je precej začela rabiti. Zadarski in dubrovniški frančiškanski kleriki so bili vsi tu v noviciatu, kjer so se naužili duha pravega korala in sploh cerkvene glasbe.

Nikar pa misliti, da je v teh „oazah“ kaj popolnega; da se te cerkve gledč glasbe morejo primerjati vzornim benediktinskim opatijam. Nikakor! Volja je sicer dobra, cerkveni predpisi se točno vrše, ali najprej manjka modernih orgel; potem pa razne druge razmere, ki jih ni mogoče za sedaj odstraniti, močno vplivajo, da se te „oaze“ morejo zvati prav ponižne. Bog daj boljše bodočnost!

Pripomnja uredništva: Ne vemo, da li je že primesel „Cerkveni Glasbenik“ kdaj kak dopis od naših bratov v Istri in Dalmaciji. Tem bolj nas je današnji dopisnik razveselil. Saj mi smo želeli izza početka, naj bi bil „Cerkveni Glasbenik“ neko središče cerkvenoglasbenega pokreta na slovenskem jugu. Zato zopet ponavljamo: Bratje istrski združite se z nami v stremljenju za pristno cerkveno glasbo! Naš list je Vašim težnjam vsekdar na razpologo! Vivant sequentes!

Razne reči.

— Podporno društvo organistov in pevovodij je imelo dne 24. januarja v Ljubljani svoj občni zbor, ki se ga je udeležilo okrog dvajset tovarišev. Po kratkih poročilih predsednika, blagajnika in tajnika se je glavni razgovor sukal o načinih izboljšanja gnotnega stanja organistov. Pred vsem se je sklenilo obrniti se do preč. škof. ordinariata, da bi ta uredil zadevo glede podpore organistov. Istotako odpošlje poleti društvo nekaj svojih zastopnikov na Dunaj o priliki, ko se bo tam vršil sestanek glasbenikov iz cele naše države, in se bo v prilog ureditve gnotnih razmer pevovodij, organistov, kapelnikov in glasbenih učiteljev izročila vladi tozadevna skupna spomenica. Povdarjalo se je pa, da bi tudi posamezne občine kot take lahko precej pripomogle k zboljšanju gnotnega stanja organistov, če bi vso zadevo vzel enkrat temeljito v roke deželni zbor in napravil tudi v tem oziru nek stalni red. — Občni zbor je izvolil za podpredsednika gospoda St. Premrla, organista pri ljubljanski stolnici, za blagajnika pa gosp. L. Hafnerja, organista v Št. Vidu nad Ljubljano.

Oglasnik.

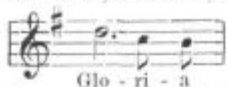
- ▲ **P. Hug. Sattner:** Missa Seraphica ad quattuor voces inaequales cum organo. — Ljubljana 1910. Zal. Kat. Bukvarna. Cena part.: K 3:20, glasovi à 50 vin. — Kakor P. Hugolinove skladbe sploh, je tudi ta njegova — prva — lat. maša izvrstno uspelo glasbeno delo. To velja pred vsem o maši kot celoti; pa tudi v posamihi njenih delih je prav malo mest, ki bi se jim v tem ali onem oziru moglo oporekati. Edino večje ne popolnoma zadovoljivo mesto je srednji del v Kyrie pri besedilu „Christe eleison“, kjer modulacija ni naravna, ker se vrši — rekel bi — brez pravega cilja. Toliko boljši pa je takoj potem sledeči končni stavek, ki s svojimi kar najsigurnejšimi potezami izbrše vsako sled za prejšnjim nedostatom. Melodična dika je v maši je vsekozi dostojna in cerkvi primerna, glasbeni stavek v harmoničnem oziru jako korekten, modulacija večinoma zelo zanimiva in ponekodi naravnost bogata, raba malih imitacij in tudi daljša tematična mesta, zlasti fugirani konci v Gloria in Sanctusu pa izredno gladko izvedeni. Skladatelju se pozna, da se je zadnji čas pridno bavil s kontrapunktom, in smelo trdim, da pomeni njegova maša v tem oziru precejšen napredek. S čimur se v tej maši popolnoma ne strinjam, je sledeče. Nekatere metronomske številke, zaznamujoče tempo, se mi zde odločno prevelike. Tako n. pr. ima Allegro moderato v Gloria: $\frac{1}{2} = 136$, kar je vendar več nego Allegro. Omenjam, da ima Mitterer v svoji maši v čast presv. Trojici (op. 159.) za Allegro con brio le: $\frac{1}{2} = 116$. — Dalje omenjam glede rabe pedala pri orgelskem spremljanju, naj bi se pedal ne rabil le v zgornji oktavi, ampak v prvi vrsti in bolj pogosto tudi v spodnji. Čemu pa imamo v orglah mogočno se glaseče šestnajstčevljske pedalne piščali (Subbas, Principalbas, Violon i. dr.), če jih ne bomo izrabljali tudi v nižini. Zlasti pri efektnih koncih kake skladbe, v tej maši še posebno pri Gloria, Credo, Sanctusu in Benediktusu bo taka raba pedala gotovo najbolj prava in najprimernejša. — Glede zadnjega takta v drugem sistemu na str. 14. svetujem, naj se takole glasi:

Org. etc.

S tem se izognemo podvojitvi vodilnega tona (v orglah in altu). Kdor bo hotel mašo izvajati z instrumenti, mu bodo na razpolago instrumentalni glasovi, ki izidejo v kratkem. Pa tudi samo z orglami spremljana bo ta maša brezdvomno povsod prav dobro učinkovala, kjerkoli jo bo pevovodja z pevci skrbno naštudiral. Mislim, da mi je ni treba še posebej priporočati.

- ▲ **Dr. Ant. Chlondowski:** Missa brevis et facilis in hon. s. Stanislai Kostkae ad quattuor voces inaequales. — Ljubljana 1909. Zal. Kat. Bukvarna. Cena part.: K 2:80, glasovi à 40 vin. — Ta maša je stala že zadnjič v oglasniku. Danes nekoliko več o njej. — „Brevis et facilis“ (kratka in lahka) jo je naslovil g. skladatelj, salezijanski duhovnik na Rakovniku pri Ljubljani. V resnici je dokaj kratka in jedernata, zlasti Kyrie, Credo, v katerem se menjavajo figuralni in koralni stavki, in Sanctus zasluži o ta priimek; le v Gloria, ki spada med daljše mašne speve, se brez potrebe ponavljajo teksti: „laudamus te“, „benedicimus te“, „gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam“. Tudi primeroma lahko jo smemo imenovati. Večji del homofonni stavki so semtertje dosti spretno prepleteni z lahko polifonijo. Motivi niso sicer kaj posebnega, a ne slabi. Česar pogrešamo v maši, je enotnost koncepcije in sloga; tudi je škoda, da skladatelj ni bolje opilil posamihi mest. Na nekatera napačna ali recimo kolikor toliko pomanjkljiva mesta hočem v sledečem opozoriti. Na str. 2., sistem 2., v drugem taktu naj poje alt na tretjo četrtinko spodnji *b* mesto *ex*. Na str. 4., sistem 2.,

v zadnjem taktu naj na četrti udarec pavzirajo tudi orgle in naj se izbrše dotični *g.* Na str. 5., sistem 2., v četrtem taktu naj poje sopran:



Po besedah „Agnus Dei, Filius Patris“ bo radi neharmonične prečnosti med orgelskim *gison* in altovem *g* zelo umestno napraviti fermato (∞). Ritmično precej boljši bo postal drugi takt v zadnjem sistemu na str. 6., če ga takole preuredimo:



Na str. 13. pri „Et incarnatus est“ naj poje alt na drugo dobo dvakrat *a* mesto *fi*. Na str. 19. poje sopran lahko celo temo, kakor jo je prinesel prvič bas na toniki, in potem alt na dominantni; seveda je treba v tem slučaju premeniti tudi bas, ki naj poje *h* mesto *d*. Trdo se glasi četrta doba v prvem taktu Sanctusa. Temu odpomoremo na ta način, da pričnemo le triglasno:



V Benedictusu naj se spremljanje na str. 23. od drugega takta dalje takole glasi:



Obenem naj prične alt v zadnjem taktu 1. sistema z *fison*. Tako se izognemo vsoprednim oktavam med altom in orglami in se pravilno konča stavek na dominantni; še le pri „Hosanna“ se smemo povrniti nazaj v toniko: v *C*. — Istotako slabo se glase vsopredne oktave med altom in orgelskim basom v Agnusu na str. 26., zadnji sistem. Tu bi bilo treba premeniti spremljanje, česar pa ravno sedaj ne utegnem tu izvesti. — Kljub mnogim nedostatom povdarjam vendarle, da je maša v celoti dokaj dobra in porabna, zlasti za zборе po deželi. Morda se utegne sčasoma temu ali onemu še zelo prikupiti.

- ▲ **Stanko Premrl:** Dvanajst Marijinih pesmi za mešani zbor. Ljubljana 1910. Založila Kat. Bukvarna. Cena part.: K 1'80, glasovi (po dva skupaj) à 40 vin. — Ne spodobi se mi hvaliti in priporočati lastnih skladeb. A toliko zagotovem vsakogar, ki bi si jih nameraval nabaviti, da sem se pošteno potrudil podati s temi Marijinih pesmi slovenskim organistom in cerkvenim pevcem nekaj lepega in kolikor mogoče vzornega. S. P.

Današnjemu listu je pridejana 2. števil. priloga.

Odgovorni urednik lista dr. Andrej Karlin. — Odgovorni urednik glasb. priloge Stanko Premrl. Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadržna tiskarna v Ljubljani.